

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۰۹/۰۲
تاریخ بررسی مقاله: ۱۳۹۰/۱۲/۲۱
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۱/۰۵/۱۱

مجله‌ی علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز
بهار و تابستان ۱۳۹۲، دوره‌ی ششم، سال ۲۰-۲۱
شماره‌ی ۱، صص: ۱۵۴-۱۳۷

فرا تحلیل نقش آموزش‌های پیش از دبستان و دوزبانگی در پیشرفت تحصیلی

اصغر شیر علی پور*
مسعود اسدی**
علی محمد نظری***
زینب شکوری****

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بهره‌گیری از یکی از شیوه‌های نوین پژوهش، تحت عنوان «فرا تحلیل»، به تحلیل و ترکیب نتایج پژوهش‌های انجام شده در کشور ایران، در زمینه‌ی مطالعات دوزبانانه و آموزش‌های پیش از دبستان در پیشرفت تحصیلی پرداخته است. بدین منظور، تعداد ۲۸ پژوهش انجام یافته در زمینه‌ی مطالعات دوزبانگی و آموزش پیش دبستانی از مراکز پژوهشی کشورگردآوری و از میان آن‌ها به روش پیشنهادی تابانه (۲۰۰۴) و نمونه‌گیری گوله برفی تعداد ۱۰ پژوهش که قابلیت بررسی داشت، برای فرا تحلیل انتخاب شد. پژوهش‌ها بر اساس این فهرست که شامل مؤلفه‌های روش شناختی تحقیق مانند پرسش‌ها، فرضیه‌ها، اهداف، جامعه‌ی آماری، نمونه‌گیری، روش پژوهش، روش آماری، روایی و پایایی پرسشنامه‌ها است، برای فرا تحلیل انتخاب شدند. تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار فرا تحلیل جامع صورت گرفت. نتایج پژوهش حاضر با بهره‌گیری از روش ترکیب اندازه اثر به روش اشمیت وهانتز (۱۹۹۰) نشان داد که رابطه بین دوزبانگی و پیشرفت تحصیلی حمایت لازم را دریافت نکرد. همچنین نتایج حاکی از آن است که آموزش‌های پیش از دبستان، عملکرد تحصیلی را تبیین می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: فرا تحلیل، دوزبانگی، آموزش‌های پیش از دبستان، پیشرفت تحصیلی.

* کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی دانشگاه خوارزمی (نویسنده‌ی مسئول)

asgar_shiralipoor@yahoo.com

** دانشجوی دکتری مشاوره دانشگاه خوارزمی

*** استادیار گروه مشاوره دانشگاه خوارزمی

**** کارشناس ارشد مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی

مقدمه

در عصر حاضر تعلیم و تربیت و به طور کلی تحصیل بخش مهمی از زندگی هر فرد را تشکیل می‌دهد، به‌علاوه کیفیت و کمیت تحصیل نیز نقش مهمی را در آینده‌ی فرد ایفا می‌کند. بر این اساس نزدیک به یک قرن است که روان‌شناسان به صورت گسترده در تلاش برای شناسایی عوامل پیش‌بینی‌کننده‌ی پیشرفت تحصیلی^۱ می‌باشند (پرموزیک و فورنهام^۲، ۲۰۰۳، ص ۲۵۰-۲۳۷؛ لانس بوری، استیل، لاولاند و گیسون^۳، ۲۰۰۴، ص ۴۶۶-۴۵۷)؛ زیرا نه تنها دانش‌آموزان و خانواده‌های آن‌ها، بلکه جامعه نیز هزینه‌های زیادی را جهت تحصیل دانش‌آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی صرف می‌کند، بنابراین دست یافتن به نتایج مثبت در زمینه‌ی تحصیل (با شناسایی عوامل تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی) می‌تواند منجر به پیشرفت همه‌جانبه‌ی دانش‌آموزان و جامعه گردد (کیملمیر، دنیلسون و باستن^۴، ۲۰۰۵، ص ۱۳۹۹-۱۳۶۶). در هر نظام تعلیم و تربیت نیز، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان یکی از شاخص‌های موفقیت در فعالیت‌های علمی است. از این‌رو بررسی عوامل مؤثر بر آن از جمله مسائل عمده‌ای است که توجه محققان را به خود جلب کرده است (غلامی، خداپناهی، رحیمی ناد و حیدری، ۱۳۸۵، ۲۱۸-۲۰۷). از بین متغیرهای تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی می‌توان به دو زبانگی^۵ و آموزش پیش دبستانی^۶ اشاره کرد.

زبان ارزشمندترین ابزاری است که انسان در اختیار دارد و از این وسیله‌ی مهم برای تفاهم و ارتباط و تبادل اطلاعات استفاده می‌کند (گلزاری، ۱۳۷۱، ص ۴۳). فرآیند آموزش و پرورش نیز از طریق زبان (چه به صورت گفتاری و چه به صورت نوشتاری) صورت گرفته و به استمرار و حفظ وحدت جامعه از طریق انتقال میراث فرهنگی و تمدن بشری همّت می‌گمارد (جلالی لک، ۱۳۷۳). در محدوده‌ی جغرافیایی کشور ایران، اقوام گوناگونی با آداب و سنن و زبان‌های مختلف زندگی می‌کنند. در میان نواحی مختلف ایران، بیش‌ترین جمعیت غیر فارسی

1- academic achievement

2- Premuzic & Frunham

3- Lounsbury, Steel, Loveland & Gibson

4- Kimmelmeier, Danielson & Bastten

5- Bilingualism

6- preschool education

زبان را ترک‌ها تشکیل می‌دهند و در مناطق دیگر، استفاده از زبان‌هایی چون کردی، لری، عربی، بلوچی، گیلکی، ترکمنی و تاتی رواج دارد. در این نواحی و نواحی مهاجرپذیر ایران با کودکانی مواجه هستیم که پیش از ورود به نظام آموزشی به زبان مادری خود، که با زبان آموزشی (رسمی) متفاوت است، تکلم کرده‌اند و به اصطلاح دوزبانه هستند. دوزبانگی عبارت است از بهره‌گیری از دو زبان برای برقراری ارتباط. این ابزار به افراد دارای زبان‌های مختلف امکان می‌دهد که اطلاعات و پیام‌ها را بین خود مبادله کنند (فرانسیس^۱، ۱۹۹۹، ص ۲۵۶-۲۳۳).

برخی از پژوهشگران حوزه‌ی دوزبانگی معتقدند که همه‌ی کسانی که دوزبان را می‌آموزند دو زبانه نیستند. عده‌ای از افراد زبان دوم را هنگامی می‌آموزند که در زبان اول مهارت کافی را به دست آورده‌اند. این وضعیت، یادگیری و اکتساب زبان دوم است، اما گروهی دیگر از بدو تولد همزمان با دو یا چند زبان مواجه می‌شوند (هاف گینزبورگ^۲، ۱۹۹۷). با پذیرش این دیدگاه می‌توان ادعا کرد کسانی که در ایران به دو زبان تکلم می‌کنند، دو زبانه هستند؛ زیرا دو زبانه‌های ایرانی از بدو تولد از طریق رادیو، تلویزیون و سایر رسانه‌ها با زبان فارسی به مثابه‌ی زبان دوم آشنا شده و تا پیش از ورود به مدرسه مهارت‌هایی هر چند اندک را در زبان دوم کسب کرده‌اند و هنگام ورود به دبستان ناگزیرند آموزش رسمی را با زبان فارسی آغاز کنند. بدین ترتیب کودکی که توانایی‌های زبان خود را در سطوح صحبت کردن و گوش دادن به زبان دیگری یاد گرفته است، می‌بایست آموزش خود را با زبان فارسی آغاز کند و به دنبال آن از او می‌خواهند چنین توانایی‌هایی را در سطوح خواندن و نوشتن نیز کسب کند (دادستان، ۱۳۷۵)؛ به طوری که این روند بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی او تأثیرگذار است (نجاریان و مکنونی، ۱۳۷۶).

ترکیب نتایج و استفاده از پژوهش‌های انجام شده (به عنوان واحد تحلیل) در قالب فراتحلیل، برای به دست آوردن یک تصویر کلی و بدون ابهام از یک موضوع پژوهشی، به مراتب مفیدتر و مؤثرتر از تعریف طرح‌های پژوهشی جدید در آن موضوع است (هومن، ۱۳۸۷، ص ۱۳). بر این اساس پژوهش‌هایی که در زمینه‌ی نقش دوزبانگی و آموزش‌های پیش

1- Francis

2- Hoff- Ginsberg

از دبستان بر پیشرفت تحصیلی انجام شده، برای به دست آوردن یک تصویر کلی و بدون ابهام از این موضوع پژوهشی ضروری به نظر می‌رسد. مطالعه‌ی حاضر به دنبال پاسخ به این مسأله است که آیا بین دو زبانگی و آموزش‌های پیش از دبستان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد؟

پیشینه‌ی تحقیق

پژوهش‌های انجام گرفته نقش دوزبانگی را در پیشرفت تحصیلی، مشخص نموده‌اند. برای مثال حسینی، ۱۳۷۱؛ یمنی دوزی سرخابی، ۱۳۷۱؛ نوریه، گل محمدی و بهرامی، ۱۳۷۱؛ اصل فتاحی، ۱۳۷۲؛ ادیب، ۱۳۷۲؛ آبرومند، ۱۳۷۳؛ برازی، ۱۳۷۳؛ سنگبری، ۱۳۷۳؛ نصرتی شعار، ۱۳۷۳؛ نجاریان و مکوندی، ۱۳۷۶؛ جوادی، ۱۳۷۹؛ مرتضی نژاد، ۱۳۸۱؛ سپهر، ۱۳۸۲ و صفرزاده، ۱۳۸۸، در مطالعات جداگانه‌ای به این نتیجه رسیدند که بین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان یک زبانه، دو، و سه زبانه، تفاوت معنی‌داری به نفع دانش‌آموزان یک زبانه وجود دارد.

از دیگر متغیرهای مرتبط با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در مدرسه، آموزش‌های پیش از دبستان است. آموزش‌های پیش از دبستان و آمادگی کودکان برای ورود به مدرسه و موفقیت آن‌ها در تحصیل، با جنبه‌های مختلف تحول آن‌ها مرتبط است و امروزه به عنوان پیش‌نیاز ورود کودکان به مدرسه تلقی می‌گردد (مفیدی، ۱۳۷۵، ص ۷۴-۸۴). لاننبرگ^۱ (۲۰۰۰، ۵۳۰-۵۱۹) اظهار می‌دارد که آموزش‌های پیش دبستانی باعث ایجاد تفاوت در زمینه‌های تحصیلی و روابط اجتماعی می‌گردد؛ زیرا مراکز آموزش پیش دبستانی تجاربی را در کودکان بارور می‌سازند که منجر به تقویت عملکرد شناختی و اجتماعی آنان می‌شود و آمادگی و اشتیاق کودکان را برای رفتن به مدرسه، موفقیت تحصیلی اولیه و کسب مهارت‌های مدرسه‌ای بهبود می‌بخشد.

مطالعات گوناگونی تأثیر مثبت و معنی‌دار آموزش‌های پیش دبستانی و دوره‌های آمادگی بر عملکرد مناسب و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در مدرسه را مورد تأیید قرار داده‌اند. برای

1- Lunenburg

مثال بلوم^۱ (۱۹۶۴، نقل در سیف، ۱۳۸۳) با تحقیقات خود نشان داده است که آموزش اولیه می تواند توانمندی کودکان را برای یادگیری و رشد و پیشرفت واقعی تحت تأثیر قرار دهد. تیو و تیولو^۲ (۲۰۰۲، ص ۱۸۰-۱۶۹) نیز در مطالعاتشان نشان دادند که کودکان با داشتن مهارت های آموزشی مراکز پیش دبستانی در یادگیری سریع و فعال تر هستند و از نظر مهارت های کلامی در سطح بالایی قرار دارند و همچنین از نظر عملکرد تحصیلی با گروهی از کودکان که این دوره را نگذرانده اند، تفاوت معنی داری را نشان می دهند. علاوه بر آن تیلور، گینز و اسلاتی^۳، ۲۰۰۰، ص ۱۹۵-۱۵۱؛ هلیورتن^۴، ۲۰۰۰؛ سیلوا و پاگ^۵، ۲۰۰۴؛ پارکر^۶، ۲۰۰۵، ص ۲۷-۱۱؛ سامونز، ایراج- بلاچفورد، سیلوا، ملهیش، تاگارت و الیوت^۷، ۲۰۰۵، ص ۲۵۱-۲۴۵؛ عباسیان، ۱۳۷۲؛ بخت آوری، ۱۳۷۲؛ مهرگان، ۱۳۷۳؛ امیری و اسدی، ۱۳۷۵؛ مولایی، ۱۳۸۲؛ سپاسی، شهنی ییلاق و باقری، ۱۳۸۸، ص ۱۱۲-۹۳ نیز در پژوهش های جداگانه ای دریافتند که آموزش های پیش دبستانی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در مدرسه تأثیر مثبت دارد.

با توجه به تعدد مطالعات یاد شده در مورد نقش دوزبانگی و آموزش های پیش از دبستان بر پیشرفت تحصیلی، ترکیب نتایج عددی در قالب روشی موسوم به فرا تحلیل^۸ می تواند برآورد دقیق مشخصه های توصیفی، تبیین ناهماهنگی ها و نیز کشف عوامل تعدیل کننده و میانجی ها را در مجموعه یافته های پژوهشی ممکن سازد. فراتحلیل نوع خاصی از مطالعات مروری نظام دار^۹ است که منجر به خلاصه ای از اطلاعات کلی به صورت اطلاعات کمی می شود (سهرابی فرد، ۱۳۸۵، ۱۷۱-۱۶۹). همچنین فراتحلیل برای پیدا کردن، ارزشیابی کردن، ترکیب و در صورت نیاز، جمع بندی آماری مقالاتی می پردازد که قبلاً پیرامون یک موضوع خاص به رشته ی تحریر در آمده اند (عابدی، عریضی و شواخی، ۱۳۸۴، ص ۱۳۳-۱۰۹). انجام فراتحلیل اقتضا دارد که

-
- 1- Bloom
 - 2- Taiwo & Tyolo
 - 3- Taylor, Gibbs & Slate
 - 4- Halliburten
 - 5- Sylva & Pugh
 - 6- Parker
 - 7- Sammons, iraj-Blatchford, Sylva, Melhish, Taggart & Elliot
 - 8- meta analysis
 - 9- systematic review

تعداد قابل‌انکایی از کارهای پژوهشی در موضوعی واحد در جامعه وجود داشته باشد، از این‌رو انجام آن در حوزه‌ها و موضوعاتی امکان‌پذیر است که حداقل به لحاظ کمی تعداد تحقیقات در آن، درخور توجه باشد که موضوع نقش دوزبانگی و آموزش‌های پیش از دبستان بر پیشرفت تحصیلی یکی از آنهاست.

ترکیب نتایج و استفاده از پژوهش‌های انجام شده (به عنوان واحد تحلیل) در قالب فراتحلیل، برای به‌دست آوردن یک تصویر کلی و بدون ابهام از یک موضوع پژوهشی، به مراتب مفیدتر و مؤثرتر از تعریف طرح‌های پژوهشی جدید در آن موضوع است (هومن، ۱۳۸۷، ص ۱۳). بر این اساس پژوهش‌هایی که در زمینه‌ی نقش دوزبانگی و آموزش‌های پیش از دبستان بر پیشرفت تحصیلی انجام شده، برای به‌دست آوردن یک تصویر کلی و بدون ابهام از این موضوع پژوهشی ضروری به نظر می‌رسد.

هدف‌های تحقیق

با توجه به تمهیدات یاد شده هدف‌های تحقیق حاضر عبارتند از:

- ۱- بررسی نقش دوزبانگی و آموزش‌های پیش از دبستان بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان.
- ۲- بررسی نقش آموزش‌های پیش از دبستان بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. بر این اساس سؤالات پژوهش حاضر عبارتند از:
 - ۱- آیا بین دوزبانگی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه دارد؟ ۲- آیا بین آموزش‌های پیش از دبستان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد؟

روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق

روش مورد استفاده در این پژوهش فرا تحلیل مطالعات انجام شده با استفاده از شیوه‌ی کمی سازی اندازه اثر بوده است. جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر را تمامی پژوهش‌های انجام شده توسط دستگاه‌های اجرایی، پایان‌نامه‌ها و پژوهش‌های چاپ شده در مجلات علمی و پژوهشی کشور ایران تا زمان انجام پژوهش حاضر، تشکیل می‌دهند. پژوهش‌های یاد شده به

بررسی نقش دوزبانگی و آموزش های پیش از دبستان بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می پردازند.

جدول ۱. اطلاعات تفصیلی پیرامون پژوهش های مورد استفاده در فراتحلیل (نمونه ی پژوهش)

ردیف	پژوهشگر	محل پژوهش	سال پژوهش
۱	بهرام اصل فتاحی	شهرهای تهران و تبریز	۱۳۷۲
۲	یوسف ادیب	شهرهای تبریز و تهران	۱۳۷۲
۳	حبیبه مرتضی نژاد	استان اورمیه	۱۳۸۱
۴	علی مهرجو و مجید هادیان	استان تبریز	۱۳۷۱
۵	وحید خوشرو	خوزستان	۱۳۷۵
۶	جعفر دیناروند	کرمانشاه	۱۳۷۷
۷	رحمت اله خوارزمی رحیم آبادی	اردبیل	۱۳۸۴
۸	مظفر عسگر نیا	شهرستان ایوان	۱۳۷۷
۹	برات سنگبری	سیستان و بلوچستان	۱۳۷۳
۱۰	سکینه جعفریان	شهرهای تهران و تبریز	۱۳۸۱

جامعه و روش نمونه گیری

برای یافتن پژوهش های مربوط از منابع ذیل استفاده شده است: ۱- مرکز اسناد و اطلاعات مدارک علمی ایران، ۲- پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، ۳- کتابخانه ملی ایران، ۴- پژوهش ها و انتشارات پژوهشگاه مطالعات تعلیم و تربیت و ۵- دانشگاه های وابسته به وزارت علوم تحقیقات و فناوری. در ابتدای کار روش نمونه گیری، نمونه گیری گلوله برفی در نظر گرفته شد؛ بدین صورت که از منابع، اطلاعات، مقالات و پژوهش های انجام شده ردیابی شد و از میان ۲۸ پژوهش جمع آوری شده، تعداد ۱۰ پژوهش، به عنوان نمونه ی پژوهش انتخاب گردید. ملاک انتخاب این مطالعات، روش پیشنهادی (تابانه، ۲۰۰۴) می باشد که عبارت است از: ۱- مطالعه با حجم نمونه ی زیاد، ۲- ابزار اندازه گیری مناسب و دارای پایایی و روایی لازم، ۳- پژوهش های کارشناسی ارشد و بالاتر و ۴- روش نمونه گیری مناسب (نمونه گیری تصادفی).

ابزار جمع آوری اطلاعات

برای گردآوری اطلاعات این پژوهش، از چک لیست گزینش طرح های پژوهشی که

شامل مؤلفه‌های روش شناختی پژوهش مانند پرسش‌ها، فرضیه‌ها، اهداف، جامعه‌ی آماری، نمونه‌گیری، روش پژوهش، روش آماری، روایی و پایایی است، برای فراتحلیل انتخاب شد. مقالات و پژوهش‌هایی که مؤلفه‌های یاد شده را نداشتند، کنار گذاشته شدند و در نهایت ۱۰ پژوهش انتخاب گردید.

روش تحلیل داده‌ها

برای تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده از پژوهش‌های مورد نظر، پس از کدگذاری، از برنامه‌ی فراتحلیل جامع^۱ برای انجام محاسبات آماری استفاده گردید، بدین ترتیب که آزمون‌های آماری استفاده شده در فرضیات پس از تبدیل به اندازه اثر^۲ از طریق فرمول‌های ارائه شده توسط ولف^۳ (۱۹۸۶)، با ترکیب اندازه‌های اثر به روش هانتز و اشمیت^۴ (۱۹۹۰، ص ۱۰۶-۹۴) مورد تحلیل قرار گرفتند. برای تفسیر اندازه اثر از جدول کوهن (۱۹۷۷، ص ۲۶۲) استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

در ادامه نتایج به دست آمده از مطالعه ارائه شده است. اولین سؤال پژوهش در خصوص رابطه بین دوزبانگی و آموزش‌های پیش از دبستان با پیشرفت تحصیلی بوده است. جدول ۲ نشان می‌دهد که اندازه اثر غیر از مطالعات ۱، ۲، ۴ و ۶ که غیر معنی‌دار می‌باشند، در مطالعات ۳، ۵، ۷، ۸، ۹ و ۱۰ با احتمال ۹۵ درصد معنی‌دار هستند. بزرگ‌ترین مقدار اندازه اثر مربوط به مطالعه‌ی ۱۰ و کوچک‌ترین آن مطالعه‌ی ۴ می‌باشد. بخشی از هر فراتحلیل ارزیابی سوگیری انتشار است که ناشی از انتشار پژوهش‌های چاپ شده (معنی‌دار) و عدم انتشار پژوهش‌های چاپ‌نشده (غیر معنی‌دار) و انواع خطاها می‌باشد. هر فراتحلیلی فی‌نفسه به سبب ملاک‌های انتخاب و حذف مطالعات، مقداری سوگیری دارد. نمودار کیفی (نمودار ۱) سوگیری انتشار را نشان می‌دهد.

1- comprehensive meta-analysis

2- effect size

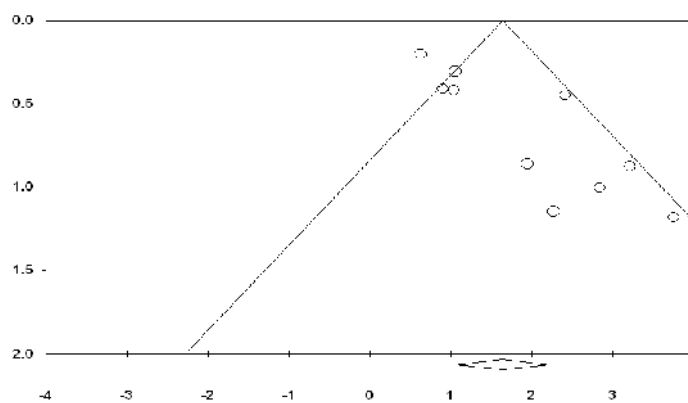
3- Wolf

4- Hunter & Schmidt

جدول ۲. نتایج رابطه‌ی دوزبانگی و آموزش های پیش از دبستان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در هر یک از ۱۰ مطالعه

مقدار p	فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪		اندازه اثر	خلاصه آماره‌های فراتحلیل مطالعه	
	حد بالای اندازه اثر	حد پایین اندازه اثر			
۰/۴۱۹	۰/۰۶۰	-۰/۱۴۱	-۰/۰۴۲	۱	دوزبانگی و پیشرفت تحصیلی
۰/۴۹۵	۰/۱۶۵	-۰/۰۸۰	۰/۰۴۳	۲	
* ۰/۰۰۳	۰/۴۳	۰/۰۹۵	۰/۲۷۱	۳	
۰/۵۲۹	۰/۱۳۹	۰/۰۷۲	۰/۰۳۴	۴	
* ۰/۰۰۰	۰/۳۶۴	-۰/۰۶۷	۰/۲۳۹	۵	
۰/۱۱۲	۰/۱۷۹	۰/۱۰۶	۰/۰۸۱	۶	
* ۰/۰۳۲	۰/۱۱۰	-۰/۰۱۹	۰/۰۵۸	۷	آموزش های پیش از دبستان و پیشرفت تحصیلی
* ۰/۰۰۰	۰/۵۱۵	۰/۰۰۵	۰/۳۷۴	۸	
* ۰/۰۰۴	۰/۳۳۰	۰/۲۱۳	۰/۲۰۱	۹	
* ۰/۰۰۰	۰/۶۶۷	۰/۰۶۵	۰/۰۵۴۷	۱۰	

* $P < ۰/۰۵$

نمودار ۱. نمودار کیفی مربوط به سوگیری انتشار در ۱۰ مطالعه

با توجه به نمودار ۱ مطالعاتی که خطای استاندارد پایین دارند و در بالای قیف جمع می‌گردند، دارای سوگیری انتشار نیستند و هر چه مطالعات به سمت پایین کشیده شوند،

خطای استاندارد آن‌ها بالا می‌رود و دارای سوگیری انتشار می‌باشند. با توجه به نمودار ۱ مطالعات مورد استفاده در پژوهش حاضر به میزان کم، دارای سوگیری انتشار می‌باشد. جدول ۳ نتایج رابطه‌ی دوزبانگی و آموزش‌های پیش از دبستان را بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نشان می‌دهد.

جدول ۳. یافته‌های فراتحلیل سؤال اول پژوهش حاضر به روش ترکیب اندازه اثر

آزمون همگنی: سطح معنی دار (%)	آزمون همگنی درجه‌ی آزادی (%)	آزمون همگنی: مقدار (%)	فاصله اطمینان ۹۵٪ شدت تأثیر	واریانس تبیین شده	میانگین وزنی اندازه اثر (اثرات ترکیبی تصادفی)	تعداد مطالعه	آماره‌ها فرا تحلیل سؤال اول پژوهش حاضر
۰/۰۶۱	۵	۲۸/۶*	-۰/۰۷ ۰/۱۶	۰/۰۶	۰/۲۴	۶	۱. آیا بین دوزبانگی و پیشرفت تحصیلی رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد؟

* همگن در سطح ۰/۰۱ (معنی‌دار بودن آن ناخالص بودن رابطه بین دو متغیر و نیاز به بررسی اثر متغیرهای مداخله‌گر را تأیید می‌کند). $P < ۰/۰۵$

نتایج حاصل از جدول ۳ در رابطه با سؤال اول پژوهش حاضر، نشان داد که میانگین اندازه اثر رابطه بین دوزبانگی و عملکرد تحصیلی در دانش‌آموزان نمونه مورد مطالعه، معادل ۰/۲۴ واریانس تبیین شده متغیر ملاک عملکرد تحصیلی توسط متغیر پیش‌بین، معادل ۰/۰۶ محاسبه شده است. از آن‌جا که اندازه اثر برآورد شده خارج از محدوده‌ی اطمینان اندازه اثر می‌باشد، لذا وجود رابطه بین دوزبانگی و عملکرد تحصیلی رد می‌شود، بدین معنی که دوزبانانه بودن تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر عملکرد تحصیلی ندارد. آزمون همگنی معنی‌دار نیست، لذا مجموعه داده‌های مورد استفاده جهت فراتحلیل و محاسبات اندازه اثر همگن بودند. علاوه بر این مطابق جدول کوهن این رابطه در حد کم ارزیابی می‌شود.

جدول ۴. یافته‌های فراتحلیل سؤال اول پژوهش حاضر به روش ترکیب اندازه اثر

آزمون همگنی: سطح معنی دار (χ^2)	آزمون همگنی درجه آزادی (χ^2)	آزمون همگنی: مقدار (χ^2)	فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪ شدت تأثیر	واریانس تبیین شده	میانگین وزنی اندازه اثر (اثرات ترکیبی تصادفی)	تعداد مطالعه	آماره‌ها فرا تحلیل
۰/۰۵۹	۳	۲۷/۷*	۰/۰۴ ۰/۲۸	۰/۰۴	۰/۲۰	۴	سؤال دوم پژوهش حاضر ۲. آیا بین آموزش‌های پیش از دبستان و پیشرفت تحصیلی رابطه‌ی معنی داری وجود دارد؟

* همگن در سطح ۰/۰۱ (معنی دار بودن آن ناخالص بودن رابطه‌ی بین دو متغیر و نیاز به بررسی

اثر متغیرهای مداخله گر را تأیید می‌کند). $P < 0/05$

نتایج حاصل از جدول ۴ در رابطه با سؤال دوم پژوهش حاضر، نشان داد که که اندازه اثر آموزش‌های پیش از دبستان بر عملکرد تحصیلی با مقدار متوسط ۰/۲۰ که در محدوده‌ی فاصله‌ی اطمینان قرار دارد، معنی دار می‌باشد و مطابق با جدول کوهن این رابطه در حد کم ارزیابی می‌شود. همچنین نتایج یافته‌ی بالا نشان می‌دهد که دوره‌ی آمادگی ۴ درصد از واریانس متغیر عملکرد تحصیلی را تبیین می‌کند که مقدار کمی است. آزمون همگنی معنی دار نیست، لذا مجموعه داده‌های مورد استفاده جهت فرا تحلیل و محاسبات اندازه اثر همگن بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان از نظر پیشرفت تحصیلی و عوامل مؤثر بر آن از جمله مسائل مهمی است که همیشه مورد توجه دست اندرکاران تعلیم و تربیت و متخصصان روان‌شناسی تربیتی بوده است (گرین، میلر، گراسن، داکو و آکی^۱، ۲۰۰۴، ص ۲۸۲-۲۶۴). شناخت متغیرهای مؤثر بر پیشرفت تحصیلی، از یک سو پیش‌گیری از پیامدهای شکست در

1- Greene, Miller, Crowson, Duke & Akey

مدرسه و پدیدآوری محیطی خوشایند برای یادگیری را افزایش می‌دهد و از سوی دیگر می‌تواند در دستیابی به روش‌های مناسب و تکیه بر اولویت‌های کاربردی کمک کند. از طرف دیگر با توجه به اثر نافذ دوره‌ی پیش دبستانی بر تحوّل بعدی، انجام پژوهش‌های مناسب در این مقطع، برای سنجش اثرها و نیز بهبود محتوا و فرآیند آموزش، می‌تواند کار ساز باشد (حمید پور، حسینی و پژوهنده، ۱۳۸۸، ص ۱۳۸-۱۱۷).

نقش دوزبانگی و آموزش‌های پیش دبستانی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در مطالعات زیادی که در مقدمه ذکر شدند، مؤثر شناخته شده است. مطالعات یاد شده به صورت جداگانه انجام شده‌اند. با آنکه جامعه‌ی علمی ایران نیازمند به‌کارگیری روش‌های گوناگون پژوهشی به ویژه رویکرد فراتحلیل است، در این زمینه تلاش‌های اندکی صورت گرفته است. فراتحلیل نقش دوزبانگی و آموزش‌های پیش از دبستان بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، از موضوعاتی است که با توجه به شمار زیاد پژوهش‌ها در این زمینه، قبل از انجام پژوهش حاضر، اصلاً در ایران به آن پرداخته نشده بود.

نتایج حاصل از به‌کارگیری روش فراتحلیل با بهره‌گیری از روش ترکیب اندازه اثر به روش هانتر و اشمیت (۱۹۹۰) در پژوهش حاضر، نشان داد که بین دوزبانگی و پیشرفت تحصیلی رابطه وجود ندارد؛ بدین معنی که دوزبانانه بودن تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر عملکرد تحصیلی ندارد. این در حالی است که نتایج مطالعات حسینی، ۱۳۷۱؛ یمنی دوزی سرخابی، ۱۳۷۱؛ نوریه گل محمدی و بهرامی، ۱۳۷۱؛ ادیب، ۱۳۷۲؛ اصل فتاحی، ۱۳۷۲؛ آبرومند، ۱۳۷۳؛ برازی، ۱۳۷۳؛ سنگبری، ۱۳۷۳؛ نصرتی شعار، ۱۳۷۳؛ نجاریان و مکوندی، ۱۳۷۶؛ جوادی، ۱۳۷۹؛ مرتضی نژاد، ۱۳۸۱؛ سپهر، ۱۳۸۲ و صفرزاده، ۱۳۸۸ نشان می‌دهند که آموزش به زبان اولیه می‌تواند در پیشرفت تحصیلی مؤثر باشد. در تبیین احتمالی یافته‌ها می‌توان به این موضوع اشاره داشت که با توجه به عصر فناوری ارتباطات و تکنولوژی شاید پدیده‌ی دوزبانگی و چند زبانی چندان تأثیری در عملکرد تحصیلی نداشته باشد. مخصوصاً در ایران که رسانه‌های جمعی از قبیل رادیو و مخصوصاً تلویزیون که برنامه‌های زیادی را برای کودکان به زبان مدرسه تدارک می‌بینند، کودکان زبان‌های دیگر نیز آموخته‌های خود را در مدرسه درباره‌ی زبان دوم در خانه نیز توسط محرک‌های ارائه شده تمرین می‌کنند و به مرور در زبان دوم نیز همانند زبان اول تسلط می‌یابند.

از دیگر یافته‌های این پژوهش می‌توان به معنی‌داری تأثیر آموزش‌های پیش از دبستان بر

عملکرد تحصیلی دانش آموزان در مدرسه اشاره کرد. این یافته با نتایج مطالعات تیلور، گیبز و اسلات، ۲۰۰۰؛ هلیبارتن، ۲۰۰۰؛ سیلوا و پاگ، ۲۰۰۴؛ پارکر، ۲۰۰۵؛ سامونز و همکاران، ۲۰۰۵؛ عباسیان، ۱۳۷۲؛ بخت آوری، ۱۳۷۲؛ مهرگان، ۱۳۷۳؛ امیری و اسدی، ۱۳۷۵؛ مولایی، ۱۳۸۲؛ سپاسی، شهنی ییلاق و باقری، ۱۳۸۸ همسو است. در تبیین احتمالی این یافته می توان گفت که در ایران وجود زبان ها و گویش های متنوع، پایین بودن وضعیت اقتصادی اکثر خانواده ها و عدم آشنایی والدین با مسائل تربیتی کودکان، مشکلات زیادی بر سیستم آموزش و پرورش کشور ایجاد می کند. با توجه به این که مهم ترین هدف مراکز پیش دبستانی، آماده کردن کودکان جهت شروع آموزش رسمی است، بنابراین انتظار می رود که کودکان با طی دوره ی پیش دبستانی در بدو ورود به مدرسه عملکرد تحصیلی بهتری داشته باشند (سپاسی، شهنی ییلاق و باقری، ۱۳۸۸). در تبیین احتمالی دیگر برای یافته ی فوق، می توان گفت از آن جا که دوره های آمادگی در سنین بحرانی برای یادگیری زبان دوم، مخصوصاً قواعد زبان اتفاق می افتد، می تواند در یادگیری زبان دوم تأثیر بسزایی داشته باشد و از این طریق پیشرفت تحصیلی را نیز در کودکان دوزبانه افزایش دهد.

به طور کلی نتایج پژوهش حاضر نشان داد که رابطه ی بین دوزبانگی و پیشرفت تحصیلی حمایت لازم را دریافت نکرد. همچنین نتایج حاکی از آن است که آموزش های پیش از دبستان، عملکرد تحصیلی را تبیین می کند. بررسی سازه هایی که شرایط وارد شدن به فرا تحلیل را داشتند، و همچنین شرایط ورود به فراتحلیل برای ۱۸ پژوهش از محدودیت های پژوهش حاضر به شمار می روند. از آن جا که که پژوهش حاضر به بررسی نقش دوزبانگی و آموزش های پیش دبستانی پرداخته است، نتایج فقط در جهت شناسایی نقش دوزبانگی و آموزش های پیش از دبستان در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، حائز اهمیت هستند. لذا پیشنهاد می گردد که پژوهشگران با شناسایی مطالعاتی که در خصوص نقش دوزبانگی و آموزش های پیش از دبستان در پیشرفت تحصیلی و همچنین سایر متغیرهای مرتبط با پیشرفت تحصیلی انجام می گیرد، به انجام فراتحلیل های بیش تر مبادرت ورزند؛ چرا که انجام پژوهش در زمینه های یاد شده، به لحاظ تدوین برنامه های آموزشی و روش های آموزش به کودکان دوزبانه، کاملاً مفید و راهگشا است.

بر اساس یافته های به دست آمده می توان به دو دسته کاربرد نظری و کاربردی در پژوهش

حاضر اشاره کرد. در سطح نظری، با توجه به اینکه بررسی نقش دوزبانگی و آموزش‌های پیش از دبستان بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، در قالب طرح فراتحلیل، هنوز مورد توجه پژوهشگران داخلی قرار نگرفته است، لذا پژوهش حاضر می‌تواند توجه پژوهشگران داخلی را به این موضوع و همچنین انجام فراتحلیل‌هایی مرتبط با سایر متغیرهای تأثیر گذار بر پیشرفت تحصیلی، جلب نماید. در سطح کاربردی نیز می‌توان با مورد توجه قراردادن متغیرهای تأثیر گذار بر پیشرفت تحصیلی، نظیر دوزبانگی و آموزش‌های پیش دبستانی، در برنامه‌های مدرسه، دستیابی به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را تسهیل کرد. همچنین با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، دست اندرکاران آموزش و پرورش، به ویژه مربیان مراکز پیش دبستانی و مشاوران مدارس می‌توانند با اهمیت دادن به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان و تدوین برنامه‌هایی مناسب، موجبات پیشرفت تحصیلی آنان را فراهم سازند. با توجه به نقش معنی‌دار آموزش‌های پیش از دبستان در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان به خانواده‌ها پیشنهاد می‌گردد که در صورت فراهم بودن زمینه‌های لازم، امکان تجربه‌ی آموزش‌های پیش از دبستان را برای کودکانشان فراهم نمایند. همچنین پیشنهاد می‌گردد که تمام مدیران و مسئولان آموزش‌های پیش دبستانی تلاش کنند تا همه‌ی کودکان ایرانی در یک فرصت برابر از آموزش‌هایی با کیفیت بالا همراه با نظارت بر نحوه‌ی اجرای برنامه‌های آموزشی در این دوره بهره‌مند شوند. مهم‌ترین محدودیت پژوهش حاضر، نحوه‌ی نگارش مقالات و پژوهش‌ها توسط نویسندگان مختلف و در دسترس نبودن آن‌ها بود.

منابع

- آبرومند، عزت الله (۱۳۷۳). بررسی ابعاد دوزبانگی در استان ایلام. *چکیده‌ی تحقیقات وزارت آموزش و پرورش تهران*، وزارت آموزش و پرورش، پژوهشکده‌ی تعلیم و تربیت.
- ادیب، یوسف (۱۳۷۲). *مقایسه تأثیر دوره‌ی آمادگی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پسر دو زبانه و یک مقطع ابتدایی (در شهرهای تبریز و تهران)*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علوم تربیتی، چاپ نشده، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- اصل فتاحی، بهرام (۱۳۷۲). *بررسی و مقایسه‌ی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر یک*

- زبان‌ه و دو زبان‌ه در مقطع ابتدایی. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علوم تربیتی، چاپ نشده، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- امیری، فریبرز و اسدی، عباس (۱۳۷۵). تأثیر آموزش پیش دبستانی بر عملکرد دانش‌آموزان مقطع ابتدایی. پژوهشکده‌ی تعلیم و تربیت اهواز.
- بخت آوری، مصطفی (۱۳۷۲). بررسی میزان تأثیر کودکان‌ها در یادگیری دانش‌آموزان پایه اول. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه همدان.
- برازی، محمد (۱۳۷۳). بررسی مشکلات درس انشاء در مدارس ابتدایی استان کردستان. شورای تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش استان کردستان.
- جلالی لک، رضا (۱۳۷۳). بررسی مسائل و مشکلات دو زبانگی در مقطع ابتدایی و ارتباط آن با آموزش و پرورش در استان آذربایجان غربی. طرح پژوهشی آموزش و پرورش. پژوهشکده‌ی کاربردی تعلیم و تربیت.
- جوادی، محمد جعفر (۱۳۷۹). آموزش چند فرهنگی به مثابه‌ی رویکرد آموزشی. فصل‌نامه‌ی تعلیم و تربیت. شماره‌ی ۶۳. صص ۹-۲۶.
- حسینی، میرقادر (۱۳۷۱). بررسی علل و عوامل افت تحصیلی. مرکز تحقیقات اداره‌ی کل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی.
- حمید پور، حسن؛ حسینی، علی و پژوهنده، علی (۱۳۸۸). نقش آموزش پیش دبستانی در یادگیری مهارت‌های روانی- حرکتی و سازگاری اجتماعی. مجله‌ی علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز. ۱۶ (۳)، ۱۳۸-۱۱۷.
- دادستان، پریخ (۱۳۷۵). بررسی توانایی‌های کودکان غیر فارسی زبان در زبان فارسی در بدو ورود به نظام آموزشی، پژوهشکده‌ی تعلیم و تربیت.
- سپاسی، حسین؛ شهنی بیلاق، منیجه و باقری، صرفناز (۱۳۸۸). مقایسه‌ی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پایه‌ی اول دبستان بر حسب جنسیت و آموزش‌های پیش دبستانی با کنترل هوش. مجله‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، ۱۶ (۲)، ۱۱۲-۹۳.
- سپهر، حمید (۱۳۸۲). سوادآموزی و ضرورت توجه به نیازهای کودکان دو زبان‌ه، مجموعه مقالات همایش آموزش و پرورش. مشکلات و راه حل‌ها، سنندج، دانشگاه کردستان.

سنگبری، برات (۱۳۷۳). بررسی نقش آموزش یک ماهه پیش دبستانی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه‌ی اول ابتدایی مناطق دوزبانه‌ی سیستان و بلوچستان، شورای تحقیقات آموزشی استان سیستان و بلوچستان.

سهرابی فرد، نسرين (۱۳۸۵). مروری بر مبانی فرا تحلیل. فصلنامه‌ی روان‌شناسان ایران، ۱۰، صص ۱۶۹-۱۷۱.

سیف، علی اکبر (۱۳۸۳). روان‌شناسی پرورشی. تهران: آگاه.

صفرزاده، فرامرز (۱۳۸۸). بررسی سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان دو زبانه در آذربایجان شرقی. طرح پژوهشی، پژوهشکده‌ی تعلیم و تربیت.

عابدی، احمد؛ عریضی، حمید رضا و شواخی، علیرضا (۱۳۸۴). فراتحلیل عوامل مؤثر بر افزایش کار بست یافته‌های پژوهشی در وزارت آموزش و پرورش. فصلنامه‌ی نوآوری‌های آموزشی، ۱۲ (۴)، ۱۳۲-۱۰۹.

عباسیان، شهناز (۱۳۷۲). تأثیر آموزش و پرورش قبل از دبستان در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان سال اول و دوم ابتدایی اراک. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علوم تربیتی، چاپ نشده، پژوهشکده‌ی تعلیم و تربیت تبریز.

غلامی، یونس؛ خداپناهی، محمد کریم؛ رحیمی ناد، عباس و حیدری، محمود (۱۳۸۵). رابطه‌ی انگیزش پیشرفت و خود پنداشت تحصیلی دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم در درس علوم بر اساس تحلیل نتایج « تیمز_آر ». فصلنامه‌ی روان‌شناسان ایرانی، ۲ (۷)، ۲۰۷-۲۱۸.

گلزاری، محمد (۱۳۷۱). روان‌شناسی ارتباط کلامی، اولین سمینار زبان فارسی در صدا و سیما. تهران: سروش.

مرتضی‌نژاد، حبیبه (۱۳۸۱). مقایسه‌ی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر ابتدایی یک زبانه، دو زبانه و سه زبانه در شهرستان ارومیه به منظور توصیه‌ی برنامه‌ریزی مناسب، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد علوم تربیتی، چاپ نشده، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز.

مفیدی، فرخنده (۱۳۷۵). ضرورت توجه به آمادگی‌های جسمی و حرکتی کودکان در دوره‌ی پیش از دبستان. مجله‌ی پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت، شماره ۵ و ۶، صص ۷۴-۸۴.

- مولایی، مسعود (۱۳۸۲). *شناسایی نقاط قوت و ضعف برنامه های پیش دبستانی از طریق بررسی تأثیر آموزش و پرورش پیش دبستانی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان اول تا سوم ابتدایی شهرستان ورامین*. پایان نامه ی کارشناسی ارشد علوم تربیتی، چاپ نشده، دانشکده ی علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه تربیت معلم.
- مهرگان، فرانک (۱۳۷۳). *بررسی تأثیر گذراندن دوره ی پیش دبستانی، ویژگی های فردی، خانوادگی و آموزشی دانش آموزان با کنترل متغیر هوش بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان اول ابتدایی*. گزارش پژوهش، پژوهشکده ی تعلیم و تربیت اهواز.
- نجاریان، بهمن و مکوندی، بهنام (۱۳۷۶). *مروری بر پیامدهای دوزبانگی. فصلنامه ی تعلیم و تربیت*، شماره ی ۵۲. صص ۴۷-۵۸.
- نصرتی شعار، منصور (۱۳۷۳). *بررسی علل افت تحصیلی در دوره ی ابتدایی در استان کردستان کردستان*. شورای تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش استان کردستان.
- نوریه، محمدرضا، گل محمدی، منصور و بهرامی، بهرام (۱۳۷۱). *ابعاد دوزبانگی در استان همدان*. مرکز تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش استان همدان.
- هومن، حیدرعلی (۱۳۸۷). *راهنمای عملی، فرا تحلیل در پژوهش علمی*. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت).
- یمنی دوزی سرخابی، محمد (۱۳۷۱). *نظام آموزش و پرورش ایران، مجموعه مقالات سمینار بررسی ابعاد دوزبانگی*.

Cohen, J. (1977). *Statistical power analysis for the behavioral sciences (second ed)*. Hillsdale, N.J: Lawrence Erlbaum Associates. 168-194.

Francis, N. (1999). Bilingualism, writing and metalinguistic awareness: Oral-literate interactions between first and second languages. *Applied Psycholinguistic*, 20, 533-561.

Greene, B. A., Miller, R. B., Crowson, H. M., Duke, B. L., & Akey, K. L. (2004). Predicting high school students' cognitive engagement and achievement: Contributions of classroom perceptions and motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 29 (4), 462-482.

Halliburten, A. (2000). *Predicting success for African American sdukt based on family involvement and expectations, religious involvement, gender, and years in early intervention preschool*

- program*. Dissertation Abstract international, DAI-B, 61/04.
- Hoff- Ginsberg, E. (1997). *Language development*. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole Publishing Company.
- Hunter, J. E., & Schmidt, F. L. (1990). Methods of meta- analysis: correctiong error and bias in app roach, *Journal of Applied psychology*, 80 (1), 94-106.
- Kemmelmeier, M., Danielson, C., & Bastten, J. (2005). What in a grad? Academic success and political orientation. *Personality and social psychology Bulletin*, 31, 1386-1399.
- Lounsbury, J. W., Steel, R. P., Loveland, J. M., & Gibson, L. W. (2004). An investigation of personality traits in relation to adolescent school absenteeism. *Journal of Youth and Adolescence* (33), 457-466.
- Lunenburg, F. (2000). Early children education programs can make a difference in academic, economic, and social arenas. *Journal of education*, (120) 519-530.
- Parker, D. (2005). *Increase in 1 and 4 years old nursery education*. London Borought of Bromley.
- Premuzic, T. & Frunham, A. (2003). Personality traits and academic examination performance. *European. Journal of personality*, 17, 237-250.
- Sammons, P. S., iraj-Blatchford, I., Sylva, K., Melhish, E., Taggart, B. & Elliot. K. (2005). Investigating the effect of preschool pravision using mixed method in the EPPE research. *International Journal of Education*, (27) 545-551.
- Sylva. K., & Pugh, G. (2004). *Trabsforming the early years in England*. *Oxford Review of Education*, (31) 27-11.
- Taiwo, A. A., & Tyolo, J. B. (2002). The effect of preschool education on a academic performance in primary school. *International Journal of education development*, (22) 180-169.
- Taylor, K. K., Gibbs, a. s., & Slate, J. R. (2000). Preschool attendance and kindergarten readiness. *Journal Early Childhood Education*, (27) 195-191.
- Thabane, L. (2004). *An Overview of meta- analysis: Statistical and methodological issues in randomized Clinical trials*. Mc Master University.
- Wolf, F. M. (1986). *Meta-Analysis. Sage university paper series on quantitative applications in the social sciences*, 07-061. Newbury Park, CA: Sage. Meta-analysis of Bilingualism and Preschool Education in Scholastic Achievement.